

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

409 פ' 098 פ' תשס"ו תשס"ז תשס"ח תשס"ט תש"ע תש"פ תש"ק תש"י

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תיקון האות מ'

שמספרו ר"ח ונעשה אצלו צירוף רמ"ח, ועל זה נאמר "ויקח רמח בידו".

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל", שהשיב את החימה של האות מ' שהיתה מלאה דם ופרחה מעל ראשם של ישראל, "בקנאו את קנאתי בתוכם" - בתוכ"ם היא אותיות "בתוך ס'", היינו בתוך אות ס' שלקח ממלאך המות כדי להציל את ישראל ממות, ובזכות זה: "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי".

מתבאר אם כן, כי בחטא אדם הראשון נפגמה האות מ' ועל ידי זה בא המות לעולם, ועיקר תפקיד האדם בעולם הוא לתקן חזרה את האות מ' ועל ידי זה נזכה ל"בלע המות לנצח" (ישעיה כ"ה, ח').

על פי זה נסביר מדוע האדם נקרא "מהלך" כמאמר הפסוק (זכריה ג', ז) "וַנִּתְּתִי לָךְ מְהַלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה". והיינו כי תפקידו של האדם לתקן את האות מ' וזאת בעבודת ה' שלו הוא גורם כי מ' הלך. לסלק את האות מ' המסמלת על מות.

עוד יבואר בזה, כתב ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ ז"ע (פרשת וארא), כי במצרים היה תיקון לד' פעמים אותיות ו"ת, ונרמז בפסוקים (נחמיה ט ח-י): "ותקם את דבריך כי צדיק אתה, ותרא את עני אבותינו במצרים... ותתן אותות ומופתים בפרעה ובכל עבדיו... ותעש לך שם כהיום הזה", ועל ידי שקיבלו את התורה שניתנה למשה מ' יום, תיקנו גם אות מ' של מו"ת ונתבטלה מהם המיתה, אלא שעל ידי חטא העגל חזר המות למקומו. יעו"ש.

ויש להוסיף על דברי קדשו, בספר ישעיהו (ט', ו) מופיעה האות מם סופית באמצע המילה "למרבה המשרה". הגמרא במסכת סנהדרין (צד.) מביאה את הסברו של רבי תנחום האומר, אמר ר' תנחום דרש בר קפרא, ביקש הקב"ה לעשות את חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג, אך לבסוף מכיוון שלא אמר חזקיהו שירה על הנס הגדול שקרה לעם ישראל בזמנו התבטל הדבר. מבאר רש"י שלכן האות מ' נסתתמה שהדברים שעלו במחשבה נסתתמו ולא נעשו.

לפי זה יש לבאר מדוע תינו לנו מסדרי התפילה לומר פסוקים אלו קודם שירת הים, כי על ידי אמירת שירת הים אנו מתקנים את הפגם של חזקיהו שלא אמר שירה, לכך מקדימים פסוקים שלו שיש בהם ארבע פעמים "ות" לרמז שאנו מבטלים את המות.

בזה נבוא ונבאר את ענין המרגלים.

כתב השל"ה הקדוש (חלק תולדות אדם, בית דוד אות טו) וז"ל: ובזוהר (איכה קיא.) אמר רבי חנינא, התורה, למדה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, דכתיב (איוב כ"ח, כ"ז - כ"ח) "אֲזַרְאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם וְגו'", והיו מלאכי השרת מקלסין לפניו. עד שראה סמא"ל בשמים, וקנא לו וירד מן השמים כדמות צל על נחש. ולא היה נראה, רק צל הנחש נראה, וצל עליו תוקפא וחילא דיליה. קריב ההוא נחש לגבי אתתא דדעתה קלה מן האיש, וכו', והמשיכה בדברים עד שפתחה באות מ' ואמרה (בראשית ג', ב') "מִפְּרִי עֵץ הָגֶן נֹאכַל", מיד נטל הנחש האות ושם אותו על זרועו השמאלי, והיה ממתין שתצא ות' מפיה, כדי להיות מות' נכון לפניו. התחיל לפתותה עד דכתיב (שם פסוק ו') "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל" בטעמא סגי ותיקי, מלמד שפרחו ות' וסלקו להתחבר באות מ', ואות מ' היתה עולה ויורדת, ולא היתה רוצה להיותה מתחברת עמם, עד שנתפתתה. ויהבת ות' ארבע זימנין ואקיפו לאות מ' לארבע סטרין, דכתיב "וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתֵּיתֶן גַּם לְאִישָׁה עִמָּה וַיֹּאכַל וַתִּפְקְחֶנָּה", הא ארבע זמנין ות', מלמד שסבבו לאות מ' לארבע צדדים וה'מ' באמצע, מות מכל סטרין, כמה דאת אמר (ירמיה ט', כ') "כִּי עָלָה מִן הַחַלּוֹנִינִי", בחלונינו דא סמאל דאיהו חד מחלוני שמים, ועל דא מי גבר יחיה ולא יראה מות. מיד שלט בה והטיל בה זוהמא וכו'. עכ"ל.

וכוונת השל"ה הק' שזהו ביאור הפסוק "עלה מו"ת בחלונינו", כי האות האחרונה של ותק"ח הוא ח' ותאכ"ל הוא ל' ותת"ן הוא נ' אותיות חל"ן, שהמות נכנס דרך התיבות שמסתיימים באות חל"ן.

בענין זה מפרש הזוהר הקדוש (בפרשתנו דף רלז.) את המלחמה הקשה שניהל פנחס עם מלאך המות כדי להציל את ישראל מכליה:

בסוף פרשת בלק (כ"ה, ז) נאמר: "וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַלֵּהָן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמַח בְּיָדוֹ". משמע שראה משהו שגרם לו לקום ולקנאות קנאת ה' צבאות, ומפרש הזוהר כי בשעה שחטאו ישראל בעצת בלעם ובראשם זמרי בן סלוא, ראה פנחס את האות מ' שהיתה מלאה דם פורחת על ראשם של ישראל, והבין בחכמתו כי זהו הסימן של מלאך המות, שפועל לחבר את האות מ' עם ב' אותיות ו"ת, לעשות מהן צירוף מו"ת כדי להביא ח' מו"ת על ישראל.

מה עשה פנחס? הזכיר את השם המפורש על האות מ' וירדה אצלו, כיון שראה מלאך המות שחטף ממנו האות מ' מיד שב לאחור. ויקח פנחס את האות מ' וצירפה לשמו פינח"ס

בביאור החשש של נחום איש גמזו מהנמלים

בגמרא (תענית כא.) מובא המעשה הנודע בנחום איש גמזו: "אמרו עליו, על נחום איש גמזו, שהיה סומא משתי עיניו, גידם משתי ידיו, קטוע משתי רגליו וכל גופו מלא שחין. והיה מוטל בבית רעוע, ורגלי מיטתו מונחות בספלים של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים.

פעם אחת ביקשו תלמידיו לפנות מיטתו, ואחר כך לפנות את הכלים. אמר להם: בני, פנו את הכלים, ואחר כך פנו את מיטתי, שמובטח לכם שכל זמן שאני בבית - אין הבית נופל. פינו את הכלים, ואחר כך פינו את מיטתו, ונפל הבית.

אמרו לו תלמידיו: רבי! וכי מאחר שצדיק גמור אתה, למה עלתה לך כך?

אמר להם: בני, אני גרמתי לעצמי. שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי, והיה עמי משאוי שלושה חמורים, אחד של מאכל, ואחד של משתה, ואחד של מיני מגדים. בא עני אחד ועמד לי בדרך, ואמר לי: רבי, פרנסני. אמרתי לו: המתן עד שאפרוק מן החמור. לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצאה נשמתו.

הלכתי ונפלתי על פניו, ואמרתי: עיני שלא חסו על עיניך - יסתמאו, ידי שלא חסו על ידיך - יגדמו, רגלי שלא חסו על רגליך - יקטעו. ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי: כל גופי יהא מלא שחין.

אמרו לו: או לנו שראינוך בכך!

אמר להם: או לי אם לא ראיתוני בכך".

ונשאלה השאלה, כי אם בכך קדושתו של נחום אשי גמזו להעמיד בית על תילו, ודאי שאין לו לשוב שיעלו נמלים על גופו ומדוע הוצרך להניח ספלי מים סביב מיטתו כדי שלא יעלו נמלים על מיטתו?

אלא הקב"ה דקדק עם נחום איש גמזו - "וּסְבִיבּוּ יְשַׁעְרָה מְאֹד" (תהלים נ"ג) מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה (יבמות קכא:) - והוא נענש על אותה עצלות שלא הזדרז מספיק כדי להאכיל את אותו עני, ועל הנמלה נאמר (משלי ו', ו'): "לֶךְ אֶל נְמִלָּה עֲצֹל רְאֵה דְרָכֶיהָ וְחֻכָּם", ומכיון שנחום איש גמזו נכשל בעצלותו, יש רשות לנמלה להעלות על גופו והוצרך לספלי מים.

חדש !! רדיו קול תבונה!!!

תוכן נקי לבית היהודי!!!

08-301-2400

התחברו לשידור החי שלושה 1

ארכיון תכניות בשלושה 3

פקס: 079-52-44-800

מצינו ביהושע (תחילת פרק ב'): "וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן־הַשְּׂטִיטִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִרְגְּלֵים חָרָשׁ, שׁוֹאֲלִים עַל כֶּךָ מִפְּרִשֵׁי הַנְּבִיא, אַרְבַּעִים שָׁנָה לִפְנֵי כֵן, כַּאֲשֶׁר עִמְדוּ יִשְׂרָאֵל לְהִיכָנֵס לְאַרְץ מִיד עִם צֹאתֶם מִמִּצְרַיִם, שְׁלַח מִשֶּׁה שְׁנַיִם עֹשֶׂר מִרְגְּלִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ. מִסַּעַם נִגְמַר בְּכִישְׁלוֹן נוֹרָא. הֵם חִזְרוּ וְהוֹדִיעוּ (שְׁלַח י"ג, כ"ח): "אֶפְסָ כִּי עָז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאַרְץ וְהָעָרִים בְּצִרּוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵנֶק רְאִינוּ שָׁם". וּגְרַמּוּ לְבִכְיָה שֶׁל חִינָם שֶׁהֵבִיאָה שְׁנִשְׁאָרוֹ בְּמַדְבַּר עוֹד אַרְבַּעִים שָׁנָה. הֵייתָה זֹו אִפּוֹא טְעוֹת לְשִׁלּוּחַ מִרְגְּלִים. כִּיצַד אִם כֵּן יְהוֹשֻׁעַ חוֹזֵר עַל אוֹתָהּ טְעוֹת? אִיךָ יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹלַח מִרְגְּלִים? (יעו"ו במלבי"ם מה שכתב שם בהרחבה להביא חמשה הבדלים בין המרגלים ששלח משה למרגלים ששלח יהושע).

ועל פי דרכינו יש לפרש, כי "מרגל" אותיות רגל מ'. לרמז כי תפקידם היה לתקן את רגל האות מ', כי הגאולה תלויה בהפיכת מ' סופית למ' רגילה כנזכר, וזהו שינוי רגל המ'. לכן נשלחו המרגלים לארבעים יום לארץ ישראל, כנגד האות מ' שעולה בגימטריא ארבעים. והיו בפניהם נסיונות קשים באמונה, ואם היו עומדים בהם, היו זוכים לתיקון האות מ' ולכניסה לארץ. אולם נכשלו.

גם כאשר יהושע רוצה להיכנס לארץ ישראל, הוא מוכרח לשלוח מרגלים כדי לתקן את רגל האות מ', לכן אחד מהמרגלים הוא פינחס, שכבר תיקן את האות מ' במעשה עם זמרי בן סלוא כנזכר. ונשלחו לביתה של רחב, על אף גודל הטומאה שלה, אמרו חז"ל בזבחים (קטז): 'אמרו בת' שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזינתה כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר אחר נ' שנה נתגיירה אמרה: היא מחול לי בשכר חבל חלון ופשתים. ע"כ.

כאשר באו המרגלים לביתה של רחב ולא נכשלו עמה ועוד החזירוה בתשובה, הרי שתיקנו את כל ארבעים שנה שנכשלה וחסאה, ובזה תיקנו את האות מ', וראויים מעתה להיכנס לארץ ישראל.

ולכן נתבקשה רחב לתלות את חוט השני על חלון ביתה, כי החלון מרמז למות כנזכר לעיל בדברי השל"ה, אולם עתה אחר שתיקנו את האות מ' - סילקו את המות מהחלון.

הגמרא בראש השנה (כ.) אומרת: "לא אד"ו ראש", שהוא אחד מהכללים בלוח העברי, הקובע שיומו הראשון של ר"ה לא יחול בימים ראשון, רביעי או שישי בשבוע.

ויש לומר בדרך רמז, כשנזכרה לתקן את האות מ' תסור האות מ' ממילת אדר"ם, וישאר רק אותיות אד"ו, "ולא אדו ראש", הם אינם יכולים להיות עוד ראש, ויהיו תחת עם ישראל.

תיקון האות מ' הוא על ידי מסירות נפש, פינחס עשה מסירות נפש, כל יהודי שעושה מסירות נפש בעבודת ה' מתקן את האות מ', ובזה מציל עצמו ממיתה ומבטל את המ' של מלאך המות ומקרב את הגאולה.

בצלאל נבחר לבניית המשכן, מחמת שהיה נכדו של חור, שמסר נפש וכדברי המדרש (תנחומא פרשת ויקהל סימן ד'): "כך חור נתן להקב"ה נפשו במעשה העגל, אמר לו הקב"ה: וכך עשית, חייך, כל בנים שיצאו ממך אני מגדלן בעולם, שנאמר: ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור". כמו כן בית המקדש נבנה בהר המוריה - מקום בו מסר יצחק את נפשו.

ולפי דרכינו יש לומר, כי "מקדש" אותיות מ' קדש, על ידי מסירות נפש מקדש את האות מ', ואז זוכים לבניית בית המקדש.

כמו כן יום הכיפורים הוא יום הארבעים מראש חודש אלול, תפקידו לתקן את האות מ', לכן עיקר כפרת היום היא על ידי כניסת הכהן הגדול אל קדש הקדשים, במסירות נפש ביודעו שיכול להיות שהוא לא יגמור שנתו, אבל בשביל לתקן את האות מ' צריך מסירות נפש.